

PRZEWIEDZIEĆ (22) *vb pf*

Pierwsze i drugie e jasne; trzecie e z tekstów nieoznaczających é.

inf przewiedzieć (3). ◇ *fut* 3 sg przewi(e) (2). ◇ *praet* 3 sg m przewiedziął (1). ◇ 3 *pl* m pers przewiedzieli (2). ◇ *plusq* 3 sg m przewiedziął był (1). ◇ *con* 3 sg m by przewiedziął (2). ◇ 3 *pl* m pers by przewiedzieli (2). ◇ *impers praet* przewiedziáno (1). ◇ *part praet act* przewiedziawszy (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Posiąść wiedzę na temat tego, co ma się stać, przewidzieć; praescire, providere Vulg* (2) :

przewiedzieć co (1): *Leop Act* 2/31; [Kiedy á iáko się pŕzchoły roią á iáko ich wyŕzcie przewiedzić. *Cresc* 1571 602].

[*przewiedzieć o czym, iż: iż tam [w Rzymie] religia Zła, k temu i zmyślona, przytym defekcyą, O ktorej nam Duch święty jaśnie przepowiedział, Iż z czasem swym przyść miała, bo o tym przewiedział. Apolog* 40.]

Zwroty: »przewiedzieć przyszłe rzeczy [czyje]« (1): *ALe* ná bezbożne aż do końca bez miłofierdzia gniew przypadł. Bo [*Bóg*] przeŕzrał á przewiedział y przyŕzłe rzeczy ich *Leop Sap* 19/1.

[*»wszystko przewiedzieć«*: Chce Pan Chryŕtus ábyŕmy pámiętáli/ iż nam to wŕszystko opowiedzieć raczył/ pierwey niż fię to sftáło. A to naprzod dla tego/ ábyŕmy poználi/ że on ieft práwym Bogiem/ ktory wŕszystko przewie/ pierwey niż fię sftánie. *WujPos* 1590 243 (*Linde*).]

Szereg: »przeŕrzeć a przewiedzieć« (1): *Leop Sap* 19/1 *cf* »przewiedzieć przyszłe rzeczy«.

2. *Rozpytując lub analizując dowiedzieć się, poznać, zebrać wiadomości; cognoscere, cognitum habere* *Modrz [w tym: co* (15)] (20) : [*Anacharsis*] do Atten fie wezbrał, aby doktorŕkie nauki przeuiedział *BielŻyw* 22, 157; *BielKron* 269v; Trzebá tedy pirwey przewiedzić zabáwy y ŕpráwy tego [*studia et actiones sunt cognoscendae eius*]/ ktoremu Vrząd iáki dác [!] máią. *ModrzBaz* [41], 110v; *TEnże Król Zygmunt/ iż nigdy ŕam nie ŕiadł do ŕtołu ŕwego/ ále záwždy którémukolwiek pánu/ álbo y kilkiem ŕiadác kazał: Kŕŕadz Naropińŕki przewiedział to był/ ták iż niémal záwždy do królewŕkiego ŕtołu ŕiadał/ choć mu nie mówiono* *KochAp* 10; *KoŕakCath* B; *KlonWor* 52.

przewiedzieć z czego (1): Thuż więc ktorzy potym krolowie Gotŕci w Hiŕpanijey albo w Galliey panowali, z inŕzych Hiŕtoriy moŕeŕz przewiedzić *MiechGlab* 39.

przewiedzieć na kim [= o kim] (1): gdy to ná nich [*oszustwo na mnichach*] przewiedziano/ poimáni y popaleni *BielKron* 212.

przewiedzieć o kim (1): Przewiedziawŕzy o nim [*o Szachmecie*] ŕtarofŕta Kijowŕki [*Capitaneus vero Kiowiensis per exploratores de ipso ceritor redditus*], obŕkoczywŕzigo poimał y poŕłał panom Litewŕkim na Wilno. *MiechGlab* 31.

przewiedzieć gdzie (1): żeby [*wielcy panowie*] iednák kiedy mieli ludzi/ ktoreby iuŕ wyuczóne á wyćwiczóne/ z tych ŕzkoł nápoŕługę Rzeczypoŕpolitey wyŕyáli: ktorziby przewiedziawŕzy v dworu ŕpoŕob rŕządzenia Rzeczypoŕpolitey/ [...] wychodŕiliby przed inŕzemi iáko herŕtowie ná plác *ModrzBaz* 14v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *MiechGlab* 39 *cf* *przewiedzieć z czego*.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia bliŕszego w zdaniu nadrzędnym (1): Takŕe prowadząc fie przyeli do Morawy y do Bohemŕkiej ziemie, y przewiedziawŕzy ony krainy [*et lustrata*

universa illa regione] iż były pułte á powietrza zdrowego y ziemie płodney, poštawili oboz na gorze *MiechGlab* 43.

W połączeniu szeregowym (1): Iż on [*Bóg*] liedzącż w łwoim łtanie a w łwoiey wirżchności *Przeyrzy/* przewie y zrozumie każdego wnętrznoci *RejJóz* E8v.

Szereg: »przewiedzieć i przepatrzeć (*a. rozpatrzeć*)« (2): Gdyż Pánowie Rádni nie ták się máią popiłowác prędkością wotowánia/ iáko wážnoścíá rzeczy: co záprawdę niemoże się im dobrze polzáncowác/ iedno przewiedziawłzy naprzod y dobrze rołpátrzywłzy wiele rzeczy [*nisi praevisis et circumspectis pluribus rebus*] *ModrzBaz* 26v, 112v.

a. *Zdobyć przez szpiegów wiadomości na temat jakiegoś obszaru; zrobić rozpoznanie, rekonesans, dokonać zwiadu, przemierzyć zbierając informacje* (4) :

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): rádźili niektorzy/ áby pierwey przechodniowie łzli w máłym pocźcie á przeyrzeli y przewiedzieli/ kthorymby obyczaiem á kędy lud wielki miał łie połóżyć *BielKron* 246v, 40.

Zwroty: »przewiedzieć krainę« (1): Nád to/ trzeba łię pilnie wyłtrzegác/ áby żołnierze połtronni/ przewiedziawłzy onę kráinę w ktorey słuźą/ [...] niebyli ná potym łkłonniefzi y chćiwłzi podnieść woynę przeciwko nim [= *tym, u których słuźą*] *ModrzBaz* 110v.

»ślák przewiedzieć« (1): Od tego czáfu Tátárowie łácný ślák przewiedzyeli do Podola *BielKron* 388.

Szeregi: »przejrzeć i przewiedzieć« (1): *BielKron* 246v *cf* *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

»przewiedzieć a przespiegowác« (1): Połlimy tám [*do ziemi obiecanej*] kilka męźow coby przewiedzyeli kędy mamy iść/ á przelzpiegowáli co łie w nich dzyeie *BielKron* 40.

Synonimy: **1.** *przeźrzeć*; **2.** *obaczyć, przepatrzeć, rozpatrzeć*; **a.** *przespiegowác, przeźrzeć*.

Formacje współrdzenne cf WIEDZIEĆ.

Cf **1. PRZEWIEDZENIE, PRZEWIEDZIANY**